

Azərbaycan biznesə başlama meyarına görə dünyada ilk onluğa daxildir

Azərbaycanda biznes mühiti müsbətdir və son illər ərzində bu istiqamətdə böyük irəliləyiş var. Dünya Bankı da bunu qeyd edir. Dünya Bankının “Doing Business 2019” hesabatında biznes mühitinin səviyyəsinə görə Azərbaycan 25-ci yerdədir və 10 ən islahatçı ölkə arasındadır. Ona görə sərmayə qoyuluşu məsələləri ilə bağlı çox böyük işlər görülür. Həm neft-qaz sektoruna, həm qeyri-neft sektoruna on milyardlarla dollar sərmayə qoyulmuşdur. Xarici sərmayələr lazımı səviyyədə qorunur və hər bir ölkə üçün bu, önəmlidir. Çünki biznes mühitinin yaxşılaşdırılması nəticəsində həm iş adamları özlərini daha rahat hiss edirlər, həm də dövlətlər daha böyük fayda götürür.

İlham Əliyev
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Son 16 ildə Azərbaycan hökuməti iqtisadi siyasəti milli iqtisadiyyata təsir edən xarici və -daxili iqtisadi amilləri, ortamüddətli proqnozları nəzərə almaqla həyata keçirib, qeyri-neft sektorunun -inkişafını iqtisadi artımın başlıca mənbəyi kimi diqqət mərkəzində saxlayıb. Respublikamızda iqtisadiyyatın bütün sahələrini əhatə edən islahatlar hüquqi-siyasi istiqamətdə həyata keçirilməklə həm də biznesin inkişafına güclü təkan verib. Başqa sözlə, iqtisadiyyatın bütün sahələrində dövlət öz imkanları hesabına müasir biznes subyektlərinin formalaşmasına geniş şərait yaradıb, onların öz potensiallarından səmərəli istifadə etmələri üçün əlverişli mühit formalaşdırıb. Bu isə iqtisadiyyatın, xüsusilə də özəl sektorun inkişafını sürətləndirib. İş adamlarının fəaliyyətinə əsassız və qanunsuz müdaxilələrin, bürokratik yoxlamaların aradan qaldırılması, liberal biznes mühitinin formalaşdırılmasının xüsusi diqqət mərkəzində saxlanması isə investisiya şəraitinin yaxşılaşdırılmasına müsbət təsir göstərib.

“Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların dayandırılması haqqında” Qanuna əsasən, vergi yoxlamaları, insanların həyat və sağlamlığına, dövlətin iqtisadi maraqlarına təhlükə yaradan hallar üzrə yoxlamalar istisna olmaqla sahibkarlıq sahəsində aparılan bütün yoxlamaların 2 il müddətinə dayandırılması yuxarıda qeyd edilənlərin bariz ifadəsidir. Azərbaycan Prezidenti yanında, mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanlarında Apelyasiya şuralarının yaradılması da sahibkarların hüquqlarının daha etibarlı qorunmasına xidmət edir.

Respublikada ixracın və investisiyaların təşviqi mexanizmlərinin formalaşdırılması, idxal-ixrac əməliyyatları sahəsində mütərəqqi mexanizmlərin (yaşıl dəhliz, elektron bəyanətmə və s.) tətbiq edilməsi, dövlət satınalmalarında yerli malların xeyrinə güzəştlər müəyyən olunması, kənd təsərrüfatının ənənəvi sahələrinin (pambıqçılıq, tütünçülük, ipəkçilik) inkişafı üçün subsidiyalar nəzərdə tutulması, kiçik sahibkarlığın, o cümlədən ailə təsərrüfatlarının dəstəklənməsi məqsədilə Ailə Biznesinə Asan Dəstək (“ABAD”) mərkəzlərinin yaradılması da ölkədə biznes mühitinin diqqət mərkəzində saxlanılmasından xəbər verir.

Azərbaycan Prezidentinin 18 yanvar 2016-cı il tarixli “İnvestisiyaların təşviqi ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında” fərmanı ölkəyə daha çox xarici sərmayələrin cəlb edilməsi, sənaye istehsalının artırılması kimi mühüm məqsədləri özündə ehtiva edir. Bu fərman əsasında sahibkarlara investisiyanın təşviqi və təsdiqedicisi sənədləri verilir. Həmin sənədləri alan sahibkarlar Vergi Məcəlləsində və “Gömrük tarifi haqqında” qanunda nəzərdə tutulan güzəştlərdən yararlanmaq imkanı əldə edir, mənfəət və gəlir vergisinin 50 faizini, əmlak və torpaq vergisini, idxal etdikləri texnika, texnoloji avadanlıq və qurğular üzrə ƏDV və idxal rüsumlarını 7 il müddətində ödəməkdən azad olunurlar.

“Azərbaycan Respublikasının milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsi” də ölkədə biznes mühitinin daha da yaxşılaşdırılmasına müsbət təsir göstərəcək. Başqa sözlə, adı çəkilən Strateji Yol Xəritəsinin müvafiq hədəflərini reallaşdırmaqla biznes mühitinin səmərəliliyinin artırılması istiqamətində orta müddətli xərclər strategiyası çərçivəsində yeni siyasətin tətbiqi, maliyyə-bank sisteminin sağlamlaşdırılması və monetar siyasətin üzən məzənnə rejimi üzərində təkmilləşdirilməsi, habelə xarici bazarlara çıxış imkanlarının genişləndirilməsi gerçəkləşəcək.

Göründüyü kimi, hökumət ölkədə biznes mühitinin yaxşılaşdırılmasına, sənaye istehsalının artırılmasına, qeyri-neft sektorunun inkişaf etdirilməsinə ciddi önəm verir. Bu istiqamətdə qarşıya qoyulan əsas hədəflər sərmayə qoyuluşlarının artırılması, sahibkarların ixrac potensialının gücləndirilməsi, investisiya imkanlarının genişləndirilməsi, potensial tərəfdaşların tapılması və birgə əməkdaşlıq layihələrinin həyata keçirilməsidir.

Azərbaycanda əlverişli biznes mühitinin yaradılmasına özəl bölmənin inkişafında xüsusi razılıq (lisenziya) verilməsi prosedurlarının sadələşdirilməsi də müsbət təsir göstərir. Belə ki, Azərbaycan

Prezidentinin “Sahibkarlıq fəaliyyətinin xüsusi razılıq (lisenziya) tələb olunan növlərinin sayının azaldılması, xüsusi razılıq (lisenziya) verilməsi prosedurlarının sadələşdirilməsi və şəffaflığının təmin edilməsi haqqında” 19 oktyabr 2015-ci il tarixli fərmanına uyğun olaraq, 2015-ci il noyabrın 2-dən etibarən lisenziyaların İqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən “ASAN xidmət” mərkəzləri vasitəsilə verilməsinə başlanılıb. Həmin vaxtdan indiyədək sahibkarlıq subyektləri tərəfindən 4300-dən çox lisenziya alınıb. Lisenziyalar, əsasən, əczaçılıq, özəl tibb, tikinti-quraşdırma işləri, təhlükəli yüklərin nəqliyyat vasitəsilə daşınması, təhsil və s. fəaliyyət sahələrinə verilib.

Yeri gəlmişkən, burada diqqəti bir məqama da yönəltmək istərdik. Qloballaşan dünya iqtisadiyyatında baş verən mənfi tendensiyalar demək olar ki, əksər ölkələrdə sərmayə qoyuluşunu azaldıb. Ancaq Azərbaycandakı mövcud investisiya imkanları və yaradılan əlverişli biznes mühiti yerli xarici investorların ölkəmizə marağını artırıb. Azərbaycana sərmayə qoyan şirkətlərin sayı ilə yanaşı, onların coğrafiyası da genişlənilib.

Bu gün dünya ölkələrində müşahidə edilən iqtisadi problemlər yaşanmasına, regional səviyyədə gedən mürəkkəb siyasi və iqtisadi proseslərin mənfi təsirlərinə baxmayaraq, Azərbaycanda təmin olunan dayanıqlı inkişaf aparılan biznes islahatlarının uğurlu nəticələr verdiyini bir daha təsdiqləyir. Elə bunun səbəbidir ki, Dünya Bankı və Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyası tərəfindən hazırlanan “Doing Business 2019” hesabatında Azərbaycan ən islahatçı ölkə kimi göstərilir.

Prezident İlham Əliyevin iqtisadi islahatlar paketi çərçivəsində sahibkarlığın inkişafı ilə bağlı verdiyi qərarlar strateji xarakter daşımaqla yanaşı, son bir neçə ildə ölkədə özəl sektorun inkişafında yeni dövrün başlanğıcına zəmin yaradıb. Biznes mühitinin əlverişliliyinin daha da artırılması üçün vergi və gömrük islahatları davam etdirilir, onlayn vahid ixrac ərizəsi, “yaşıl dəhliz”, biznesə başlama, kreditlərə əlçatanlıq sahələrində mühüm islahatlar aparılır. Həm sahibkarlığın inkişafı, həm də biznes və investisiya mühitinin yaxşılaşdırılması ilə bağlı reallaşdırılan sistemli tədbirlərin beynəlxalq iqtisadi təşkilatların hazırladıkları hesabatlarda da öz əksini tapması uğur göstəricisidir. Məsələn, Dünya Bankının “Doing Business 2019” hesabatında Azərbaycan öz mövqeyini 32 pillə yaxşılaşdıraraq 190 ölkə arasında 25-ci yerdə qərarlaşıb. Hesabatda ölkəmiz 10 göstəricidən 8-i üzrə irəliləyib. “Biznesə başlama” göstəricisi üzrə 9 pillə irəliləyərək 9-cu pilləyə, “Kiçik investorların maraqlarının qorunması” göstəricisi üzrə isə 8 pillə irəliləyərək 2-ci pilləyə qalxıb.

Əvvəlki hesabatlara nəzər yetirdikdə Azərbaycanın böyük irəliləyişinin şahidi olarıq. Əgər ölkəmiz “Doing Business 2017” hesabatında 65-ci pillədə qərarlaşmışdısa, bir il sonra həmin hesabatda 8 pillə yüksələrək 57-ci yeri tutub.

Bütün bunlara əsasən deyə bilərik ki, yaxın gələcəkdə Azərbaycan biznesə başlama üzrə dünyanın ən yaxşı ölkələri sırasına daxil ola bilər. Xatırladaq ki, respublikamız “Doing Business 2020” hesabatında “Biznesə başlama” meyarı üzrə cari ildə dünyanın ən yaxşısı sırasında yer almağı qarşıya əsas məqsədlərdən biri kimi qoyub. Cari ilin hesabatına görə, bu meyarda dünyanın ən yaxşı onluğu sırasına daxil olan ölkəmiz 2019-cu ildə biznesə start verilməsi qaydalarında bir sıra yeniliklər tətbiq etməklə mövcud prosedurları daha da asanlaşdırıb.

Qeyd edək ki, “Doing Business 2019” hesabatında Azərbaycan üçün “Biznesə başlama” indikatoru üzrə 3 prosedur, 3,5 gün və 18 manat xərc nəzərdə tutulmuşdu ki, buna əməl olunması nəticəsində isə 190 ölkə arasında 9-cu yerdə qərarlaşmışdı. Lakin bu il həyata keçirilən islahatlar sayəsində biznesə başlamaq üçün maliyyə vəsaiti və sənəd sayı sifirə endirilib, yerli investisiyalı məhdud məsuliyyətli cəmiyyət cəmi 1 prosedur çərçivəsində 0,5 gün ərzində onlayn qaydada qeydiyyatla alınma reallaşdı.

Belə bir əlverişli mühitə görə də cari ilin 7 ayında Azərbaycanda 7 min 116 yerli investisiyalı məhdud məsuliyyətli cəmiyyət qeydiyyatla alınıb ki, onlardan 6167-si elektron qeydiyyat xidmətindən istifadə edib.

Vergilər Nazirliyindən verilən məlumata görə, hesabat dövründə elektron qeydiyyatdan keçənlərin xüsusi çəkisi isə artaraq 86,7 faizə yüksəlib.

İlin əvvəlindən başlayaraq dövlət qeydiyyatının aparılmasının (ƏDV qeydiyyatı və bank hesabının açılması da daxil olmaqla) bir prosedurla tamamlanması mümkündür. Nəticədə hüquqi şəxsin qeydiyyatı prosedurlarının sayı 3-dən 1-ə, müddəti isə 20 dəqiqəyədək azaldılıb, biznesə başlamaq üçün maliyyə vəsaiti və sənəd sayı sifirə endirilib.

Bu sistemə əsasən, qeydiyyat sənədləri yalnız vergi ödəyicisinin elektron kabinetinə onlayn qaydada göndərilir və həmin sənədlərin kağız daşıyıcılarda təqdim edilməsinə zərurət olmur. Elektron kabinetə göndərilən qeydiyyat sənədləri xüsusi barkodla şifrələnməklə onların rəsmi olaraq bütün dövlət qurumları, banklar, notariuslar və digər təşkilatlarda qəbulu üçün qanunvericilik bazası və inzibatçılıq da təkmilləşdirilib.

Yeni onlayn qeydiyyat sisteminin həyata keçirilməsində əsas məqsəd biznesə başlamaqla bağlı prosedurların sadələşdirilməsi, vaxta qənaət, əlverişli biznes mühiti, şəffaflığın təmin olunması, məmur-sahibkar ünsiyyətinin minimuma endirilməsi və vətəndaş məmnunluğunun artırılmasıdır. Bütün bunlar vergi

qanunvericiliyində sahibkarlığın dəstəklənməsi ilə bağlı aparılan islahatların davamıdır və ölkədə biznes mühitinin əlverişliliyinin daha da yaxşılaşdırılmasına xidmət edir.

Müvafiq meyarlarda da əhəmiyyətli dəyişikliyə nail olunub. Bu isə onu deməyə əsas verir ki, aparılan islahat ölkəmizin “Doing Business” hesabatında mövqelərinə müsbət təsir edəcək.